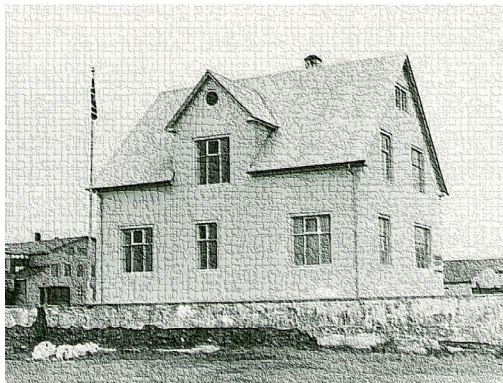

Hlutverk, markmið og tækifæri

2020

Inngangur

Byggðasafnið var stofnað formlega árið 1978 en á þó talsvert lengri sögu sem rekja má allt til árána fyrir 1940. Margt hefur áunnist á þessum árum. Þó eru mikilvægir þættir í starfsemi safnsins í óvissu og þá vantar sárlega fleira sérhæft og menntað starfsfólk. Stór og mikilvæg verkefni banka á dyrnar sem safnið er ekki fyllilega í stakk búið að takast á við miðað við núverandi aðstæður, ekki síst þar sem aðeins tvö stöðugildi eru hjá safninu. Til samanburðar má þess geta að fimm stöðugildi eru hjá Minjasafni Akureyrar. Engu að síður eru vænlegir kostir og möguleikar í stöðunni sem nýta má til að lyfta og efla starfsemi safnsins og um leið annarra safna og menningarstofnana bæjarins.

Hvað er byggðasafn – hver er tilgangur þess?

Einfalda svarið við því er að hlutverk byggðasafns er að safna munum og hvers kyns minjum úr fortíðinni, skrá, varðveita og kynna fyrir samtímanum. Endanlegt svar, ef það er til, er hins vegar flóknara og snýst um að velja og hafna og ákveða hvað byggðasafn á að vera og hver tilgangur þess er á hverjum stað fyrir sig. Í sveitarfélagi eins og Reykjanesbæ, einu af fjölmennustu bæjarfélögum landsins sem býr að langri og að mörgu leyti einstakri sögu, eru verkefnin ærin og mikilvægt að átta sig á því hver tilgangur stofnunar eins og byggðasafns á að vera og hver markmiðin eru með starfinu.

Meginstarfsemi viðurkennds byggðasafns skiptist í tvo hluta sem kalla má tvær fremur ólíkar hliðar á sama peningi. Grunnurinn er **söfnun, skráning, rannsóknir og varðveisla**. Þar verður safnkosturinn til með allri þeirri þekkingu sem söfnin geyma og geta veitt aðgang að, bæði munir og myndir. Þessi verkefni krefjast fræðilegrar nákvæmni, þolinmæði og fastmótaðra vinnubragða sem ekki er hægt að gefa afslátt af eða gera tilraunir með. Þetta mikilvæga og um leið tímafreka starf er oftast lítt sýnilegt almenningi og jafnvel stjórnvöldum og þá vanmetið eða ekki metið að verðleikum.

Hin hliðin á peningnum er **miðlun og fræðsla** sem oftast birtist í sýningum. Einnig standa söfn fyrir safnfræðslu til nemenda, fyrirlestrum, leiðsögnum og útgáfu rita er tengjast starfsemi þeirra. Segja má að markmiðið með söfnuninni náist ekki og tilgangurinn verði ekki uppfylltur nema þekkingunni sem þar verður til sé komið til skila. Munir og myndir í dimmum skápum og hillum sem aldrei koma fyrir sjónir almennings hafa þá ekki eins mikið gildi, annað en að vera til. Tilgangur þeirra er að fræða nútímann um fortíðina og segja sögu með öðrum hætti en aðrir geta, með einstakri tengingu sem munir fortíðar einir geta gefið nútímanum. Ekki má líta framhjá því að vandaðar sögusýningar hafa einnig afþreyingargildi og eru mikilvægar í menningartengdri ferðaþjónustu.

Byggðasafn Reykjanesbæjar er viðurkennt safn af Safnaráði og nýtur þannig möguleika á verkefnastyrkjum úr Safnasjóði, auk þess að hafa nauðsynlega heimild til að fá lánaða muni og minjar frá öðrum söfnum. Sem nýtist öðrum sýningum á svæðinu einnig, t.d. kom talsvert af munum á sýninguna í Víkingaheimum og Slökkviminjasýningu í gegnum lánasamninga við Byggðasafnið.

Söfnun og varðveisla

Grunnpátturinn í starfsemi byggðasafns er söfnun, skráning og varðveisla. Byggðasafnið stendur ágætlega að mörgu leyti hvað þetta varðar, enda megináherslan verið lögð á þessa þætti undanfarin ár. Búið er að skrá nánast allan safnkostinn, sem telur nú ríflega 17.000 muni, og vinna við ljósmyndun gripanna er vel á veg komin. Þá er tekið á móti nýjum munum nánast í hverri viku. Lögð er áhersla á skrá og ljósmynda muni sem berast jafnóðum og hefur það gengið vel.

Þessi staða er einn af helstu styrkleikum safnsins.

Veglegu ljósmyndasafni hefur þó ekki verið hægt að sinna sem skyldi vegna manneklu. Sem er bagalegt því ljósmyndasafnið á mikið erindi til almennings og talsverð eftirspurn er eftir myndum úr safninu. Brýnt er að koma ljósmyndasafninu út á vefinn, bæði til að kynna safnið og einnig má hafa tekjur af því að selja kópíur og/eða notkunarrétt.

Á þessu ári hefur talsvert áunnist við uppbyggingu ljósmyndasafnsins í samstarfi við sögunefnd vegna ritunar á sögu Keflavíkur 1949-1994 og snemma sumars var opnaður nýr ljósmyndavefur safnsins; reykjanesmyndir.is. Það er stórt skref í uppbyggingu ljósmyndasafns BYR en er unnið sem átak af verkefnaráðnu starfsfólki. Í framhaldinu væri frábært ef hægt væri að fastráða starfsmann til að sinna ljósmyndasafninu.

Varðveisla - Safnamiðstöðin

Annar af helstu styrkleikum safnsins eru rúmgóðar safnageymslur í Ramma þar sem BYR heldur utan um Safnamiðstöð Reykjanesbæjar. Sé tekið mið af verkefnum Safnamiðstöðvar í nútíð og framtíð er ljóst að Ramminn getur orðið hentugt húsnæði til lengri tíma litið hvað varðveislun snertir. Með ákveðnum minniháttar framkvæmdum og endurskipulagningu á rýminu ætti húsið að geta nýst afar vel til að standa undir starfseminni, ekki aðeins fyrir Byggðasafnið heldur einnig sem mikilvæg þjónusta við önnur söfn bæjarins.

Síðasta vetur var tekið mikilvægt skref við endurskipulagningu hússins til ná fram betri nýtingu með bættu skipulagi og grisjun, ekki síst til að gera safninu kleift að taka til varðveislur fyrirferðarmikil tæki og tól frá varnarliðinu og um leið byggja upp nauðsynlegan grunn að áhugaverðri sýningu um varnarliðið og sögu flugvallarins. Vegna heppilegrar staðsetningar við Reykjanesbrautina er þó allt eins líklegt að flytja verði geymslurnar, ef niðurstaðan verður sú að breyta Rammanum í sýningarhús.

Sýningar og miðlun

Miðlunin, í flestum tilvikum sýningarnar, getur verið með margvíslegum hætti. Söfnun, skráning og varðveisla eru í eðli sínu fastmótað ferli sem krefst nákvæmra vinnubragða sem á öllum viðurkenndum söfnum eru viðhöfð með samræmdum hætti. En miðlunin er að mörgu leyti annars eðlis. Einfaldasti sýningarmátinn er að stilla upp munum úr eigu safnsins í glerkössum og púltum með stuttum skýringum á því um hvaða grip sé að ræða og hvaðan hann kemur. Lengi vel var þetta helsta aðferð byggðasafna við að

setja upp sýningar, bæði einfalt og ódýrt. Næsta skref var að prenta út myndir með öhemju magni af texta og festa upp á vegg. Sem sjaldnast náði að vekja upp mikinn áhuga meðal almennings.

Þegar kröfur urðu háværari um að fá skemmtilegri sýningar sem gætu höfðað til stærri hópa misstu byggðasöfnin mörg hver af lestinni. Í stað þess að efla sýningarstarf þeirra var víða farin sú leið að stofna svokölluð **setur**, oft með ærnum tilkostnaði, í þeim tilgangi að setja upp „áhugaverðar“ sýningar fyrir fjöldann. Þannig urðu til skil á milli safnkostsins og þekkingar sem þar er að finna og miðlunarinnar. Setrin þóttu spennandi og þangað runnu fjármunir sem hefði mátt nýta í uppbyggingu á sýningum safnanna. Auk þess hafa auknar tekjur af aðgangseyri setranna ekki runnið til safnastarfsins. Í Reykjanesbæ er uppbygging Víkingaheima ágætt dæmi um þessa þróun.

Að mati undirritaðs voru þetta mistök (þótt ekki megi undanskilja ábyrgð safnmanna á þeirri þróun sem kannski voru óþarflega tortryggir út í nýjar hugmyndir í miðlun, sem þeir kölluðu oft „Disneyvæðingu“ sýninga). Kannski festust safnmenn í faglegu hugsuninni sem fylgja þarf söfnun og skráningu og vildu yfirfæra hana á sýningarnar, þ.e. að það væri til einhver ein leið til miðlunar sem safnafólk gæti leyft sér að framkvæma með sama faglega hætti allsstaðar. Ekki mætti leyfa sér að gera neitt sem gæti talist ófaglegt, t.d. að sýningarstjórar væru að yfirfæra eigin hugmyndir um söguna í sýninguna og þannig „menga“ munina. Í þeim skilningi eiga sýningar safna ekki að segja sögu, heldur á safngesturinn sjálfur að meta söguna út frá munum á sýningunni. Á slíkum sýningum er lítið pláss fyrir sviðsetningar og aukaefni sem gefur gestum tækifæri á að upplifa aðra tíma og aðstæður.

Í sjálfu sér eru þetta ekki óeðlileg sjónarmið. Það er gild nálgun að söfn sýni einungis safnkostinn með svokölluðum „collection“ sýningum, þar sem munum úr eigu safnsins er stillt upp á huggulegan hátt og ekkert gert til að auka áhrif sýningarinnar með öðrum hætti. Þetta er einföld og skýr leið sem getur talist „fagleg“.

Þetta er eitt valið sem við stöndum frammi fyrir þegar taka á afstöðu til hlutverks og tilgangs byggðasafns.

Sýningar – ásjóna safnsins

Ímynd safna verður oftast til út frá sýningum þeirra og annarri miðlun. Það er ekki óeðlilegt, enginn metur eða tekur afstöðu til annars en þess sem blasir við honum. Meðal almennings eru söfn metin að verðleikum eftir sýningunum og þeirri miðlun sem þau standa fyrir. Það ætti því að vera annar megintilgangur safna að standa fyrir sýningum sem vekja áhuga. En ekki eingöngu til að efla eigin ímynd heldur jafnframt að fræða íbúa hvers samfélags og þeirra gesti um sögu þess og rætur byggðar.

Sá misskilningur virðist hafa náð fótfestu víða að stofnunin „byggðasafn“ geti ekki staðið fyrir nútímalegum og áhugaverðum sýningum. Því hafa menn talið nauðsynlegt að setja frekar á stofn „setur“ til að setja upp metnaðarfullar sýningar. Með þeim hætti sé vænlegra að opna flottar sýningar til að laða að fleiri gesti og gangandi. Þetta er í flestum tilfellum alrangt. Í fyrsta lagi geta og eiga sýningar byggðasafns að snúast um

annað og meira en eingöngu að stilla upp munum úr eigu safnsins. Í öðru lagi er ekkert sem segir að byggðasafn geti ekki rekið sýningu sambærilega best heppnuðu setrum, líkt og hver annar. Og í þriðja lagi er ljóst að byggðasafn með öllum sínum safnkosti, ljósmyndum og þekkingu hefur umtalsvert forskot á þá sem vilja opna setur með sýningu.

Setrin eru jafnan sértækar sýningar án faglegrar söfnunar, skráningar, rannsókna og varðveislu og njóta því ekki baklands viðurkenndra minjasafna. Enda þurfa rekstrar- aðilar setranna oftast en ekki að leita ásjár minjasafna við uppsetningu sýninga. Engu að síður virðast ráðamenn ginkeyptari fyrir sýningum setra, þá virðist vera til fjármagn á meðan byggðasöfn fá varla meira en ölmusu í sýningahald. Sem er sérkennilegt í ljósi þess að vel heppnuð sýning á vegum byggðasafns gefur færi á að efla alla starfsemi safnsins, til hagsbóta fyrir bæjarfélagið. Sýningar á vegum setra hafa ekkert sérstakt fram að færa sem byggðasafn er ekki fært um að gera einnig og í mörgum tilvikum betur.

Vörumerki og ímynd Byggðasafnsins

Það fyrsta sem skilgreinir safn fyrir umheiminum og er stór þáttur í vörumerkinu er nafn þess, ásamt sjálfri byggingunni og lógóinu. Vörumerki nær þó yfir miklu breiðara svið. Sterkt vörumerki birtist í öllu sem safnið stendur fyrir, s.s. efnisvali á sýningum, viðmóti starfsfólks og mörgu öðru. En séu þessir þrír grunnþættir ekki í samhljómi; þ.e. nafn, lógó og bygging, er hætt við að aðrir þættir sem falla undir vörumerki safnsins verði erfiðir í markaðslegu tilliti.

Nafn safns á gjarnan bæði við um stofnunina og sjálfa bygginguna sem hýsir sýningar þess. Fjölmörg söfn glíma hins vegar við aðrar aðstæður þar sem nafn endurspeglar markmið og hlutverk en byggingin sem hýsir sýningu ber sitt eigið vörumerki og eigið nafn, t.d. eru sýningar Byggðasafnsins og sýnileg starfsemi í Duus Safnahúsum.

Líkt og mörg byggðasöfn glímur BYR við neikvæða ímynd hins rykfallna safns. Þá verður þess vart að heimamenn sjálfir álíti að hér sé „engin saga“ og alls ekki þess virði að segja eða halda utan um. Það endurspeglast kannski skýrast í því að helstu sögusýningar í bænum fjalla um atburði og menningu á landsvísi. *Víkingaheimar*, *Rokksafn Íslands* og *Bátalíkanasafn Gríms* eru sýningar sem Reykjanesbær á eða hefur átt verulega aðkomu að og séð um reksturinn á. Einnig má nefna *Slökkviminjasafn Íslands* sem hefur aðstöðu í húsnæði í eigu Reykjanesbæjar. Hér er ekki verið að leggja mat á þessar sýningar eða hvort þær eigi rétt á sér. Eingöngu er verið að benda á þá staðreynd að helstu sögusýningar Reykjanesbæjar, sem umtalsvert fjármagn hefur verið lagt til, eru ekki tileinkaðar sögu þessa svæðis sérstaklega.

Það er mikilvæg spurning, sem þarf að leita svara við, hvort heitið „byggðasafn“ sé vænlegt vörumerki í dag. Þegar byggðasöfn spruttu upp í öllum sýslum landsins um miðja 20. öld var meginhlutverk þeirra og

Lógó safnsins sést nánast hvergi í bæjarfélaginu og hvergi á þeim byggingum sem safnið er með starfsemi í. Það er því ekki þekkt stærð og hefur takmarkaða ímynd í huga bæjarbúa. Þá má velta fyrir sér hvort hönnun lógósins með þessum græna lit (sem minnir meira á sveitabæ en fiskveiðisamfélag) sé lýsandi fyrir söguna sem safninu er ætlað að varðveita og kynna.

markmið að varðveita og miðla hverfandi verkmenningu og þjóðháttum, sem og leggja áherslu á einkenni síns svæðis. Söfn höfðu ekki mikla ástæðu til að íhuga nafngiftina sérstaklega heldur lá hún í augum uppi. Heiti héraðs í nafni safns í dag hefur ekki sama vægi og áður og markhópurinn er orðinn annar og mun stærri en við stofnun byggðasafnanna.

Með breyttum þörfum og öðruvísi samansettum markhópi er hefðbundin nafngift ekki sjálfsgöð. Veröld safna í nágrannalöndunum breytist mjög hratt um þessar mundir. Söfn eru að færast úr eigu hins opinbera yfir í breytt eignarhald sem færir söfn út á markaðsvöllinn þar sem aukin samkeppni ríkir. Þessi breytta mynd hvetur til sérhæfingar og gerir kröfu um sterka ímynd sem vekur athygli almennings. Söfn þurfa að keppast við að finna sér sitt vörumerki og þá ímynd sem best skilgreinir sérstöðu safnsins og selur/kynnir það út á við.

Þegar eigendur safna eru sveitarstjórnir eru nafnabreytingar lítt til umræðu þó að markaðurinn kalli á slíkt. Byggðasafn og Fiska- og náttúrugripasafn Vestmannaeyja hafa hins vegar umbylt sínum nöfnum og heita nú Sagnheimar og Sæheimar, með safnaheiti sem undirtitil. Í fótspor þeirra kom svo setrið Eldheimar. Þenna á sama stað sem með nafngiftinni einni og saman geta myndað eitt sterkt vörumerki.

Það er mat undirritaðs að vörumerki og ímynd safnsins sé einn af helstu veikleikum starfseminnar. Íhuga mætti að breyta heiti Byggðasafnsins í Sögusafn Reykjanesbæjar (sem síðar gæti orðið Sögusafn Reykjanness ef og þegar öll sveitarfélögin á svæðinu sameinast, eða að minnsta kosti um sameiginlegan rekstur minjasafns). Sögusafn er nútímalegt heiti og nær betur yfir ný verkefni eins og varnarliðssafn og poppminjasafn, þátttöku í menningarstarfi bæjarfélagsins og aukna áherslu á nútímalegar sögusýningar þar sem ekki er eingöngu verið að fást við að sýna gripi úr safneigninni.

Fjölbreytt verkefni og tækifæri

Auk þess að sinna yfirdrífnum verkefnum hefðbundins byggðasafns, líkt og flest önnur byggðasöfn landsins gera hvert á sínu svæði, stendur BYR frammi fyrir stórum og áhugaverðum verkefnum sem önnur söfn þurfa ekki að takast á við í sama mæli. Í gangi er umfangsmikið verkefni við að safna, skrá og varðveita muni og minjar tengdar veru her- og varnarliðs í nærri 80 ár á Miðnesheiði og þróun og uppbyggingu alþjóðaflugvallar í Keflavík. Að ógleymdu því mikilvæga og spennandi verkefni að koma upp sýningu er tengist þessum stóru þáttum í sögu okkar, bæði fyrir landið allt en ekki síst Reykjanesbæ. Þetta er afar stórt verkefni en það felur einnig í sér mikla möguleika varðandi sýningarhald og menningartengda ferðabjónustu.

Nú er kominn upp vísir að sterku safnasvæði í Innri-Njarðvík. Auk Víkingaheima má þar finna Safnamiðstöðina, Slökkviminjasafnið og Stekkjarkot. Það má færa rök fyrir því að þar sé búið að leggja drög að safnasvæði sem liggur vel við Reykjanesbraut og gæti laðað að fjölda gesta með því að byggja betur upp þessar stofnanir á þessum stað og láta þær vinna betur saman. Þannig gæti orðið einkar árangursríkt að setja upp Varnarliðssýningu í Ramma við hlið Slökkviminjasafnsins. Með því móti yrði einnig

auðvelt að fylgjast með svæðinu og hafa Stekkjarkot opið á opnunartímum sýninga. Þá hefur komið til tals að færa Innri-Njarðvíkurhúsið og kannski væri einfaldast að færa það inn á þetta safnasvæði í Njarðvík við hlið Stekkjarkots sem næsta skref í húsapróun almennings.

Sýningar Byggðasafns í Duus Safnahúsum

Sýningar Byggðasafnsins eru í Duus Safnahúsum. Safnið heldur utan um bátasýningu Gríms Karlssonar sem staðið hefur í svokölluðum bátasal en verður nú færð á miðloftið í Bryggjuhúsinu. Þá hefur safnið sett upp að jafnaði tvær sýningar á ári í Gryfjunni og á miðloftinu í Bryggjuhúsinu hefur undanfarin ár staðið fastasýning safnsins, sem nú verður að hluta til fléttuð inn í bátasýninguna. Einnig hefur safnið sett upp tíma-bundnar sýningar í Stofunni og Bíósal síðustu árin.

Þannig að ýmsir möguleikar eru til staðar í Duus Safnahúsum, sem í dag eru rekin sem menningarmiðstöð undir fundi, viðburði, sýningar og uppákomur og sýningar listasafns og byggðasafns, auk þess að vera upplýsingamiðstöð fyrir ferðamenn og gestastofa Geo Park með sýningu. Þetta er metnaðarfullt fyrirkomulag og því fylgja margvíslegir kostir að reka þessa starfsemi alla undir sama þaki, ekki síst til þess að nýta sem best fámennt starfslið. Þá er það í sjálfu sér heillandi að hafa þetta allt á sama stað og gerir heimsókn í Duushús meira spennandi fyrir gesti og gangandi og ætti að auðvelda markaðssetningu, auk þess að verða skemmtilegri starfsvettvangur fyrir þá sem þar vinna.

Ókosturinn er sá að húsnæðið er fjarri því að vera nægilega hentugt eða rúmgott til að allir þættir starfseminnar nái að blómstra eins og æskilegt væri. Það á ekki síst við um möguleikann á að setja upp athyglisverða og spenandi fastasýningu Byggðasafnsins. Miðhæðin í Bryggjuhúsinu er sjarmerandi og skemmtilegur safngripur í sjálfu sér en hentar engan veginn undir nútímalega fastasýningu sem vekur athygli og eykur aðsókn og hjálpar til við að efla ímynd safnsins. Auk þess er aðgengið óviðunandi, þótt það megi bæta.

Besta sýningarrýmið hefur hingað til verið frátekið undir bátalíkanasafnið en jafnvel sá salur býr við þann ókost að vera með afgreiðslu og móttöku safnanna í öðrum endanum, auk þess að vera einnig gangvegur í bæði sal Listasafnsins og í Gryfjuna. Helstu sýningar Byggðasafnsins hafa verið settar upp í Gryfjunni, sem er að mörgu leyti skemmtilegt sýningarrými en þarf að búa við þann sama ágalla og bátasalurinn og bíósalurinn að vera um leið gangvegur um húsið. Auk þess er einn veggur Gryfjunnar gaflinn á Bíósalnum sem erfitt er að vinna með í sýningarlegu tilliti, þá eru tveir inngangar í salinn með rampi, tröppum og lyftu, auk þess að stórar dyr eru á götuvegg. Í salnum er því einungis einn heill sýningarveggur og annar að stórum hluta.

Geymslu- og vinnurými er mjög ábótavant í Duushúsum og skapar mikla og óþarfa vinnu starfsfólks.

Til þess að bæta úr þessum ágöllum væri hægt að flytja eitthvað af starfseminni í annað húsnæði. Það myndi hins vegar draga verulega úr ávinningi þess að hafa allt undir sama

þaki. Um leið og einhver sýningin færi í annað hús yrði t.d. að ráða þar nýtt starfsfólk og húsin hefðu ekki sama aðdráttarafl. Hin leiðin er sú að stækka núverandi húsnæði sem í tilviki Duushúsa er áhugaverður kostur.

Önnur verkefni og fjármögnun

Eitt af mikilvægustu verkefnum safna er safnfræðsla sem miðuð er að skólabörnum á öllum aldri. Því miður nær Byggðasafnið engan veginn að ráða við þetta verkefni sökum skorts á starfsfólki. Í þessu sambandi verður að hafa í huga að safnfræðsla er allt annað og miklu meira en það eitt að leiða hóp nemenda í gegnum sýningar. Safnfræðsla er ákveðið fag innan safnageirans með sérhæfðu starfsfólki. Útbúa þarf sérstakar leiðsagnir og skipuleggða kennslu eftir mismunandi aldurshópum til þess að ná til nemenda. Safnfræðsla er einnig mikilvæg í markaðssetningu á söfnum og bæði vekur athygli á sýningum og skapar jákvæða ímynd í bæjarfélaginu, ef rétt er að staðið. Þessi þáttur safnastarfsins er sannarlega einn af veikleikunum í starfsemi Byggðasafnsins.

Safnfræðslan, líkt og ljósmyndasafnið, þarfnast að sjálfsögðu sérhæfðs starfsfólks sem getur einbeitt sér að verkefninu.

Fjárveitingar til Byggðasafnsins gera eingöngu ráð fyrir tveimur stöðugildum, safnstjóra og einum starfsmanni. Aðeins annar þeirra er með tilskylda menntun sem jafnan er gerð krafa til í starfsemi viðurkenndra safna. Það er því augljóst að safnið getur ekki sinnt öllum þeim verkefnum sem byggðasafn í svo stóru og fjölmennu bæjarfélagi ætti að ráða við.

Síðustu árin hefur Byggðasafnið eingöngu haft til umráða um 2 m.kr. í fjárveitingum til uppsetninga á sýningum og til annarra sérverkefna. Engu að síður eru 2-3 nýjar sýningar opnaðar á hverju ári. Þótt þessar sýningar standi alveg undir merkjum, og séu settar upp fyrir brot af þeim kostnaði sem jafnan fylgir slíkum sýningum, er ljóst að fjármagn skortir til að setja upp sýningar sem ná til fleiri og innihalda nútímalegar lausnir í sýningagerð. Þá er ekki síst átt við möguleika í margmiðlun og lausnir sem draga úr þörf á miklu textamagni á sýningum, einkum þá einstaklingsmiðaðri hljóðleiðsögn í gegnum snjallsíma.

Ýmsu hefur verið hægt að áorka undanfarin misseri í krafti þess að Byggðasafnið gat verkefnaráðið starfsmann í fullt starf í 8 mánuði á síðasta ári og allt þetta ár vegna verkefnastyrkja, annars vegar í gegnum 10 m.kr. styrk úr Sóknaaráætlun Suðurnesja og hins vegar vegna 5,3 m.kr. úr Safnasjóði. Viðkomandi starfsmaður hefur jafnframt nýst starfi safnsins á ýmsan hátt, t.d. við uppsetningu sýninga og móttöku skólahópa auk fjölda annarra verkefna. Þessir styrkir hafa fengist í krafti þess að safnið er að vinna að áríðandi verkefnum sem tekist hefur að vekja athygli á. Auk þess fékkst 1 m.kr. aukastyrkur á þessu ári í það verkefni að vinna að uppbyggingu ljósmyndavefs sem bætist við samstarfið við sögunefndina. Það gerir safninu kleift að ráða starfsmann í hálfstarf fram til áramóta.

Á botninn hvolft

Þann 17. júní s.l. voru liðin 76 ár frá því Ungmennafélag Keflavíkur setti á fót Byggðasafn Keflavíkur, þannig að rætur safnsins ná langt til fortíðar. Í nóvember 2018 voru 40 ár liðin frá formlegri stofnun Byggðasafns Suðurnesja á vegum Keflavíkur og Njarðvíkur, sem breyttist í Byggðasafn Reykjanesbæjar við sameininguna 1994. Í dag er spennandi að líta til metnaðarfullra verkefna sem hægt er að ráðast í og talin eru upp hér að framan.

Ánægjulegt væri ef hlutir færu að skýrast varðandi stefnumótun og framtíðarsýn sem hægt væri að kynna innan tíðar. Eitt af því er nafn safnsins, sbr. sem hér hefur komið fram. Í ljósi nýrra og fjölbreyttari verkefna safnsins, auk óþarfa neikvæðrar ímyndar sem byggðasöfn þurfa að burðast með, væri athugandi að breyta nafninu svo það hæfi betur nýjum tímum og fjölbreyttara hlutverki.

Þá er afar brýnt að leitað verði allra leiða til að halda viðkomandi verkefnaráðnum starfsmanni í fullu starfi áfram!

Byggðasafn Reykjanesbæjar

Styrkleikar

Ríkulegur og vandlega skráður safnkostur
Geymsluhúsnæði – Safnamiðstöðin í Ramma
Gott kerfi við skráningu og ljósmyndun muna
Elstu hús bæjarins

Tækifæri

Uppsetning nútímalegra fastasýninga um einstaka sögu
Ljósmyndavefur
Söguvefur
Menningartengd ferðaþjónusta
Aukin aðsókn – auknar tekjur – aukin velvild
Betri nýting húsa og húsnæðis

Veikleikar

Fátt starfsfólk
Falin ímynd
Fjármagn af skorum skammti

Ógnanir

Vantrú
Skilningsleysi
Niðurskurður

Reykjanesbæ, 24. ágúst 2020

*Eiríkur P. Jörundsson
safnstjóri Byggðasafns Reykjanesbæjar*